

ANIVERSARI

L'ombra del Sis d'Octubre sobre el 9-N

A pesar dels paral·lelismes, ara el context europeu i espanyol és radicalment diferent

JOAN ESCULIES
PERIODISTA I AUTOR DEL LLIBRE
'EVITAR L'ERROR DE COMPANYS'

“El Sis d'Octubre va ser un error i és millor que no el tornem a cometre”. El president Artur Mas justificava així que el setembre del 2012 no sortís al balcó del Palau de la Generalitat a saludar els que l'aclamaven a la plaça Sant Jaume. Tornava de Madrid després d'obtenir la negativa del president espanyol al pacte fiscal. Pels sectors favorables a la independència, el no de Mariano Rajoy certificava la inviabilitat de la tercera via i l'entesa amb Espanya. Des d'aleshores Mas ha evitat sortir al balcó, no perquè estigui embruixat sinó perquè en la història del catalanisme és aquí on la teatralització de la política arriba al seu punt més dramàtic i cal cuidar la representació. Fins i tot després de l'acte de signatura del decret de convocatòria del 9-N el president va saludar a peu de plaça. Mas no es cansa de reiterar en privat que no vol repetir un altre Sis d'Octubre.

Avui fa vuitanta anys que, el vespre del 6 d'octubre del 1934, l'aleshores president de la Generalitat, Lluís Companys, va proclamar l'Estat Català de la República Federal Espanyola, i va oferir Barcelona com a capital d'aquesta República. El que va seguir és sabut: després d'una nit d'enfrontaments al centre de la ciutat i de manera puntual en altres poblacions catalanes, l'exèrcit republicà –lleial al seu president, Alejandro Lerroux– va detenir Companys, el seu govern i el president del Parlament, entre molts altres polítics d'esquerres. El president de la Generalitat va trobar-se que ni el seu propi partit estava convençut del que es proposava, ni disposava d'efectius, ni l'exèrcit estava disposat a deixar fer i, sobretot, que la ciutadania no li donava suport. Quan Mas parla de no repetir el Sis d'Octubre el que suggereix és precisament que no vol trobar-se sol. ¿Però existeixen paral·lelismes entre la situació creada fa vuitanta anys i la d'ara?

Avui els opositors a la política de Mas l'acusen de ser el president de només una part de la ciutadania; aleshores la Lliga Catalana de Francesc Cambó feia el mateix amb Companys. Avui els diputats del PP

i de Ciutadans han abandonat la cambra catalana; aleshores la Lliga era absent del Parlament i més endavant ERC, i el PNB per simpatia, va abandonar els seus escons a les Corts. El 1934 Companys i bona part dels partits d'esquerres clamaven que Catalunya era el baluard de la República contra el projecte anti-reformista de les dretes; avui Mas i les formacions favorables a la consulta del 9-N consideren Catalunya com el baluard de la democràcia, enfront del PP i el PSOE, que hi serien contraris.

Existeixen, doncs, drings similars, però també diferències clamoroses entre els dos moments. La proclama de Companys no es pot comprendre sense el context europeu d'entreguerres, en particular l'auge del feixisme i la seva reacció contrària. Tampoc no tenia sentit sense la dinàmica d'àmbit espanyol, en el marc d'una revolta impulsada

en gran mesura pels socialistes, encara que aquesta reforma només va triomfar momentàniament a Astúries. Avui, com aleshores, se surt d'una greu crisi econòmica. En canvi, Espanya forma part de la Unió Europea, que n'ha exercit d'amortidor i ho podria fer de la seva política. D'altra banda, el procés català no troba ressò en cap moviment de la resta de l'Estat: la dinàmica és més pròpia que aleshores.

Cinc mil empresonats

Arran dels Fets d'Octubre unes cinc mil persones, moltes vinculades a les esquerres catalanes, van passar per la presó; el Parlament es va clausurar; el govern de la Generalitat va quedar en mans d'un coronel i de successius governadors; el govern Lerroux va reassumir competències com ensenyament, justícia i ordre públic, i Companys i el seu executiu van ser jutjats i condemnats a trenta anys. No els van complir: la repressió va fer que a les eleccions a les Corts del febrer del 1936 s'imposessin les esquerres arreu de l'Estat i que quedessin lliures. Avui algun ministre ha parlat de suspendre l'autonomia catalana i des de part de la premsa madrilenya i sectors de partits polítics d'àmbit espanyol es desitja la imatge d'un Mas jutjat. Que l'analogia amb el fracàs del gest de Companys no sigui possible no només dependrà d'ell. —

A Debat trobareu l'article de l'escriptor Joan Safont sobre Amadeu Hurtado, lletrat de la Generalitat que va defensar la llei de contractes de conreu

UN PRESIDENT ENTRE REIXES

El president de la Generalitat Lluís Companys, a la foto a la presó Modelo de Madrid l'abril de l'any 1935, va ser detingut i jutjat per insurrecció arran dels Fets d'Octubre. Va complir presó fins que el triomf del Front Popular el va rehabilitar. EFE

Insurrecció
Fa 80 anys
Companys
va proclamar
l'Estat Català
i l'exèrcit el
va detenir

Repressió
El govern
de Lerroux
va suprimir
l'autogovern,
que tornaria
l'any 1936

Josep Dencàs, el cap de turc d'una nit tràgica

El metge de Sant Andreu i cap de les Joventuts d'Esquerra Republicana d'Estat Català (JEREC) Josep Dencàs i Puigdollers va ser un dels principals instigadors de la proclamació de l'Estat Català per part de Companys. El líder separatista, però, havia demanat armes al president, que es va negar a proporcionar-l'hi com sembla que s'havia compromès a fer. Dencàs

tampoc no va disposar dels efectius necessaris per defensar el Palau de la Generalitat, ni encara menys per controlar Barcelona. L'aleshores conseller de Governació va passar la nit llançant esgarips i posant discos de sardanes a la ràdio, i quan de matinada les coses van anar mal dades va escapolir-se pel clavegueram de la ciutat cap a l'exili. Va ser l'únic membre de l'executiu català no jutjat. En la reorganització d'ERC per encarar les eleccions del febrer del 1936 i recuperar-se de la repressió dels Fets d'Octubre, Companys i el seus afins van endegar una campanya per carregar a Dencàs tota la responsabilitat del seu fracàs. Van aconseguir d'aquesta manera que el sector separatista del partit se n'escindís. A partir d'aleshores, mentre la figura política de Dencàs quedava tocada de mort, el mite de Companys començava a créixer.